

Opdyrkede §3 naturbeskyttede søer på Lolland

December 2009

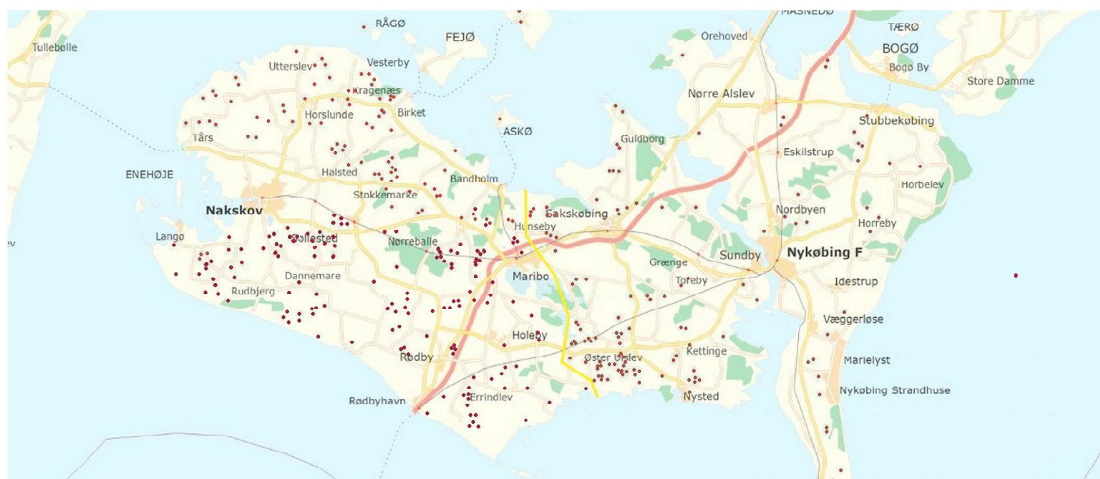

Undersøgelse fra Naturbeskyttelse.dk

Gennemgang af §3 naturbeskyttede søer og vandhuller på Lolland.

Naturbeskyttelse har set nærmere på, hvorvidt Naturbeskyttelseslovens §3 (**1-reference**) om beskyttede søer og vandhuller respekteres. Der er desværre fundet bekymrende mange eksempler på, at disse vigtige biotoper er blevet ødelagte og opdyrkede - til trods for, at de i årtier har været beskyttede af loven. Der er primært set på områder i Lolland og Gulborgsund kommune i denne undersøgelse.

I forlængelse af undersøgelsen fra Januar 2009 har vi nu gennemgået hele Lolland. Denne gennemgang har resulteret i registrering af 344 opdyrkede vandhuller. Alle disse vandhuller er udpeget som beskyttede. Hovedparten af dem var indtegnet på historiske kort. Gennemgangen er baseret på luftbilleder fra maj 2008 – antallet af opdyrkede vandhuller vil formodentlig vise sig at være langt større ved en aktuel besigtigelse. Der er ligeledes registreret indgreb i andre beskyttede naturtyper, disse er dog ikke medtaget i denne undersøgelse.

Kort med angivelse af hvor de 344 søer var placeret.

Vi har ca 120.000 søer og vandhuller i Danmark. Hvor mange af dem, der ulovligt er blevet opdyrket de seneste 10 – 15 år, er uvist. Det kan dog konstateres at antallet er stort, i visse dele af landet. Der er kun undersøgt søer og vandhuller, som er §3 udpegede af myndighederne. Disse "forsvundne" søer er fortsat en del af den nationale opgørelse over antallet af søer i Danmark. Det areal, som ifølge myndighederne er natur i Danmark, er altså reelt mindre end angivet og eksisterer kun som tal i officielle opgørelser. Det samlede antal af søer, som er blevet delvis ødelagte af opdyrkning, opfyldning eller næringstoffer er imidlertid langt større - sandsynligvis over 50 procent.

Antallet af fjernede søer og vandhuller er som nævnt forskellig fra landsdel til landsdel. Ser man på områder med få søer, virker omfanget umiddelbart ubetydeligt, da der er langt mellem søerne. Men i disse områder er flora og fauna desto mere afhængig af de søer og vandhuller, der er tilbage. Opdyrkes et vandhul i et område, hvor der er 2 – 3 kilometer til det næste, er følgerne alvorlige for eks. stor vandsalamander og andre arter, hvis mobilitet er begrænset.

I områder med mange søer kan antallet af opdyrkede søer og vandhuller være stort - helt op til 20 procent. Det hævdes ofte, at antallet af søer er stigende i Danmark. Selv om der i nogle områder er sket en stigning, specielt i de områder, hvor antallet af søer er lavt, sætter undersøgelsen dog spørgsmålstegn ved, om det reelt er tilfældet totalt set, når man modregner de ulovligt opdyrkede søer.

Tab af søer og vandhuller gennem de sidste 100 år anslås til at ligge på mellem 70 og 90 procent primært på grund af strukturudviklingen i landbruget. Som følge af denne voldsomme tilbagegang har der længe været fokus på de negative konsekvenser af disse forsvundne biotoper og deres nødvendighed for en rig biodiversitet. De seneste 2 – 3 årtier har man forsøgt at vende udviklingen, ikke kun ved lovgivning, men også gennem oplysning om søenes store betydning for naturen. Men set i lyset af det store antal “forsvundne søer” og de resterendes tilstand tegner der sig et billede af en fortsat negativ udvikling, som kun kan vendes gennem en målrettet og fast håndhævelse af naturbeskyttelsesloven.

Indgreb i naturbeskyttede arealer har store konsekvenser for flora og fauna. En reetablering tilbage til en god naturtilstand vil være langvarig, om overhovedet mulig.

Indgreb i de beskyttede arealer er i direkte modstrid med intentioner fra EU om at stoppe tilbagegangen i biodiversiteten. (2)

Det er også i strid med Habitatsdirektiverne bilag I og IV, (3) og Bern-Konventionen fra 1983 (4) der har til hensigt at beskytte særligt sårbare naturtyper og arter.

Nødvendigt med skærpelse af lovgivningen

I 2004 faldt der dom i 74 sager om overtrædelse af naturbeskyttelsesloven, med en gennemsnitlig bødestørrelse på 3186 kr. Det er dog yderst sjældent, at der gives bøde. En bødes størrelse bør svare til, hvad det normalt koster at genetablere ødelagt natur og skabe gode livsbetingelser. Der bør indføres en minimumsstørrelse på bøder, som så stiger proportionalt med det areal, som er blevet ødelagt. I dag gives ofte det samme i bøde, enten det drejer sig om 10 kvm eller 10 hektar ødelagt natur. Oppløjes et overdrev, kan det tage 50 år, før det er genskabt og biodiversiteten er tilbage. Opfyldes en mose eller sø forud for opdyrkning, kan eks. løvfrøens eksistens være permanent ødelagt, også selvom mosen og søen reetableres. Her er en påtalelse ikke tilstrækkelig. Konsekvenserne bør afspejle det tab, samfundet lider, når et naturareal bliver ødelagt - det bør ikke kunne betale sig af ødelægge naturen. Når man ser på det store antal søer som er blevet opdyrkede, er der noget som tyder på at det kan betale sig, at se stort på naturbeskyttelsesloven.

Lov om naturbeskyttelse af søer og vandhuller (1)

- Søer og vandhuller er beskyttede, når de er på 100 m² eller mere. Den åbne vandflade og det tilstødende vådområde med vand- og sumpplanter indgår i det beskyttede areal. Beskyttelsen omfatter både de naturligt forekommende søer og vandhuller, men også de menneskeskabte, hvor der har udviklet sig et karakteristisk plante- og dyreliv. Endvidere er søer, der er mindre end 100 m², beskyttede, når de ligger i en af de beskyttede naturtyper, hvis det samlede område er på 2500 m² og derover. Derudover er søer under 100 m² beskyttede, når de indgår som en del af et beskyttet vandløb.

Spørgsmålene kan rettes til Peder Størup, www.Naturbeskyttelse.dk tlf. 40534445 eller natur@storup.dk

Undersøgelsen er lavet i samarbejde med Gert Rasmussen, Ålborg.

Referencer:

- (1) <http://www.blst.dk/Naturbeskyttelse/Beskyttedeomr/Naturtyper/Soer.htm>
- (2) <http://www.blst.dk/Biodiversitet/>
- (3) http://www.blst.dk/Natura2000plan/Arternaturtyper/Artikel_12/
og http://www.blst.dk/Natura2000plan/EU_naturdirektiver/
- (4) <http://www.blst.dk/Naturbeskyttelse/Intnaturbeskyttelse/Bern-konventione>

Eksempel 1a. Guldborgsund kommune

2006

Luftbilledet fra 2006 viser 3 søer som er blevet opfyldt og opdyrket. Alle søerne er udpeget som værende beskyttede af naturbeskyttelsesloven. Sø nr 1 er forsvundet mellem 1995 og 99. Sø nr 2 er forsvundet mellem mellem 2004 og 2006. Sø nr 3 er forsvundet mellem 2002 og 2004.

Eksempel 1b. Guldborgsund kommune

1995

Luftbilledet fra 1995 viser søernes eksistens. Trods det at området i forvejen var et relativt monotont landbrugsland allerede i 1995, er opdyrkningen herefter intensiveret yderligere.

Eksempel 1c. Guldborgsund kommune

Historisk kort

Som det fremgår af korttegningen, foretaget mellem 1900 og 1960 fremgår de 3 vandhuller tydeligt. På det historiske kortet er der mere end 30 søer og små vandhuller, i 1995 var de reduceret til ca 6 søer. I 2006 var der med lidt god vilje 3 tilbage.

Eksempel 2a. Guldborgsund kommune

2006

5 §3 beskyttede søer er blevet fjernet og opdyrket.

Eksempel 2b. Guldborgsund kommune

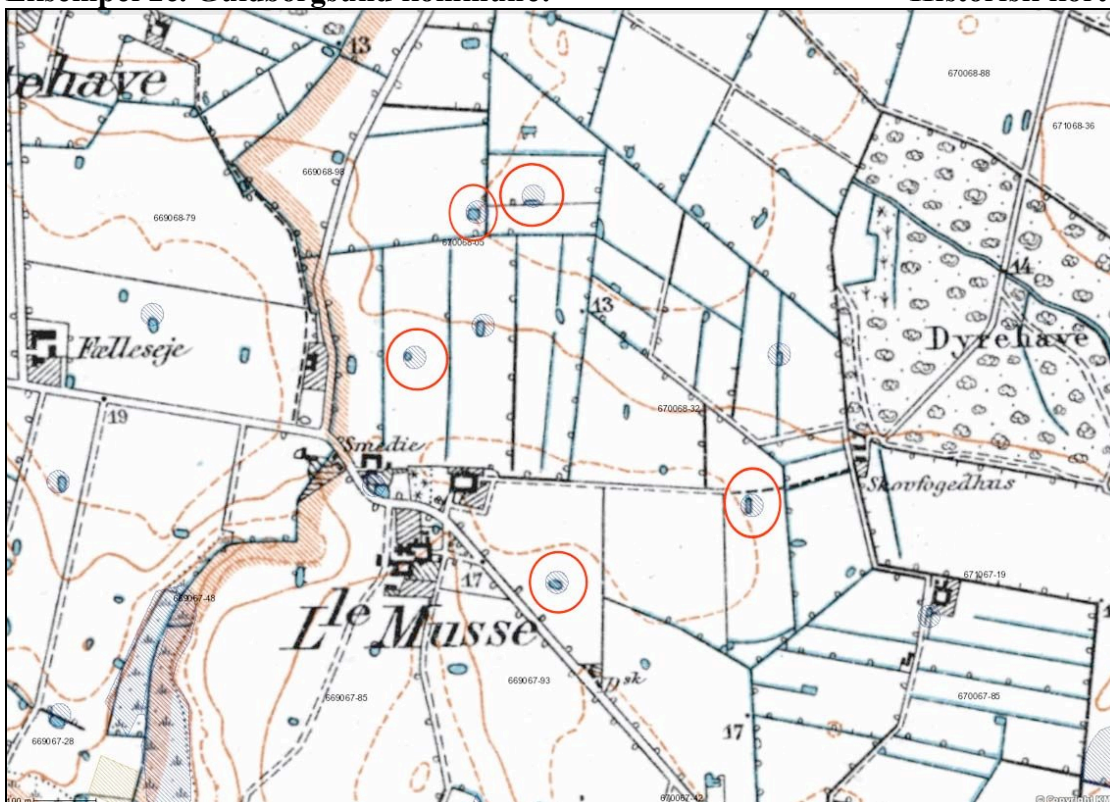
1995

I 1995 var de 5 søer delvist blevet fjernet – de ses dog stadig som spor i marken.

Eksempel 2c. Guldborgsund kommune:

Historisk kort

Alle de 5 søer fremgår tydeligt af det historiske kort.

Eksempel 3a. Lolland kommune

1999

Luftbillede fra 1999 som viser 4 §3 beskyttede søer. I 99 var en af søerne tilsyneladende væk – dog kan den have været beliggende på biotopet som ingen beskyttelse har.

Eksempel 3b. Lolland kommune

2006

I 2002 er 3 ud af 4 søer blevet fjernet og opdyrket. Derudover er der også forsvundet 2 biotoper.

4a. Lolland kommune

2006

Luftbillede fra 2006 hvor 6 ud af 16 §3 beskyttede søer er forsvundet.

4b. Lolland kommune

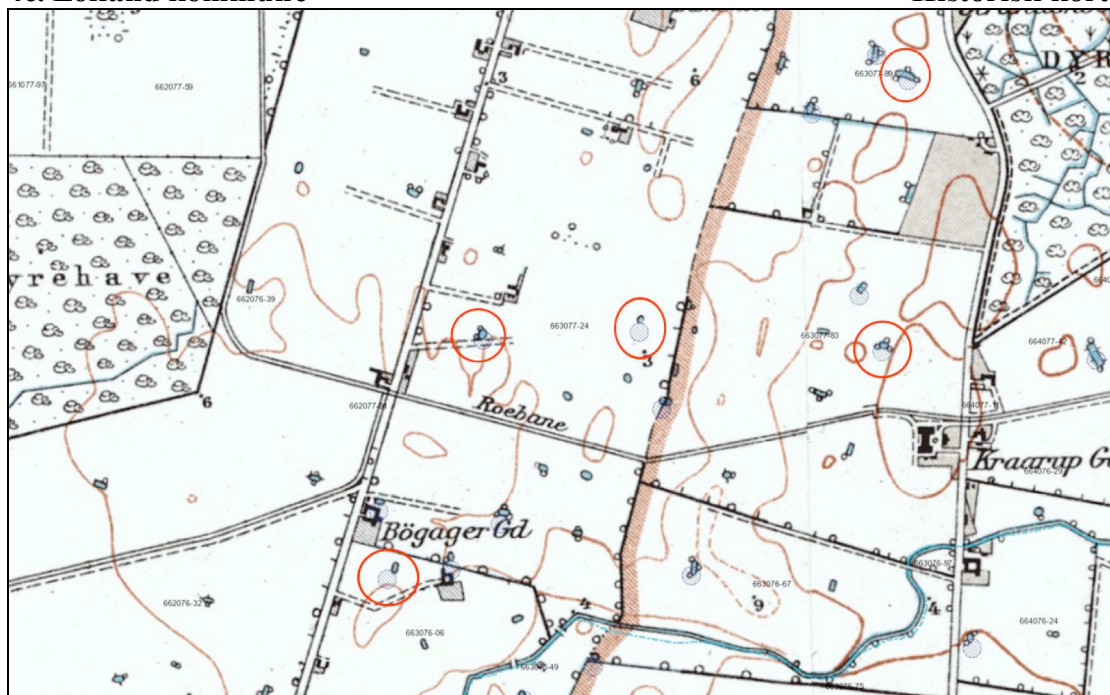
1995

Luftbillede fra 1995 hvor alle søerne stadig eksisterer.

4c. Lolland kommune

Historisk kort

På det historiske kort fremgår søerne tydeligt.

5a. Guldborgsund kommune

I 2006 var 21 §3 beskyttede søer og vandhuller blevet opdyrket i dette område. Mange af de §3 søer som er tilbage, er delvist blevet opdyrkede.

www.naturbeskyttelse.dk